

European

YETI

TOLKNING AV NATUREN OCH KULTURARVET

Syfte: Att förstå tolkningen av naturen och kulturarvet som en viktig del av all ekoturismverksamhet. (Det är i huvudsak den historia vi berättar om vår verksamhet och hur vi berättar den).

Mål:

Att förstå vad tolkning är, hur den uppstod, vad dess syfte är, hur den fungerar och vilka aspekter som ingår i den.

Tolkning är en verksamhet som är oumbärlig för ekoturism och skydd av naturarvet och som är erkänd och teoretiserad på internationell nivå (Icomos Charter for the Interpretation and Presentation of Cultural Heritage Sites, Quebec, 2008).

Att behärska de steg som krävs för att skapa en tolkningsupplevelse: att veta vilka historier vi vill berätta (om vår verksamhet, miljön, lokalsamhällen, förhållandet mellan dessa faktorer), vem vi berättar historierna för, hur vi gör det och framför allt varför vi gör det.

Att göra en tolkningsövning.

SYFTE OCH LÄRANDEMÅL

Till skillnad från andra typer av turism har ekoturismen en mycket viktig pedagogisk aspekt när det gäller naturen och förhållandet mellan naturen och människorna. Detta sker genom en rad aktiviteter och en inställning till utbildning som har kommit att kallas tolkning.

VAD ÄR TOLKNING?

Tolkning är mer än att förmedla information och mer än att förklara.

Med skaparens ord är den det:

“

en pedagogisk verksamhet som **syftar till att avslöja betydelser och relationer** med hjälp av originalföremål, genom förstahandsupplevelser och illustrativa medier, snarare än att bara förmedla faktauppgifter

*Mer information:
aurora.turiba.lv*

”

VAD ÄR TOLKNING?

Tolkning är en uppenbarelse som bygger på information.

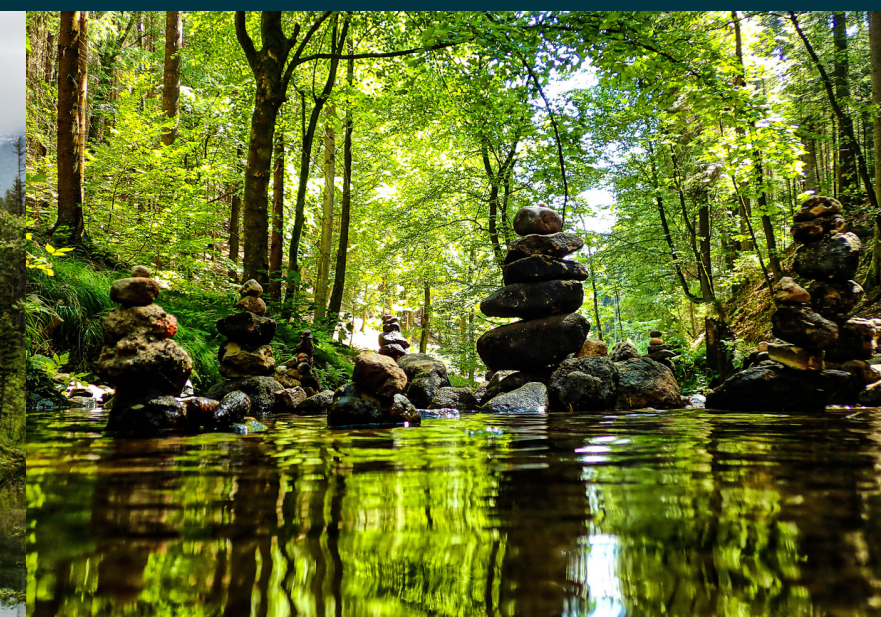
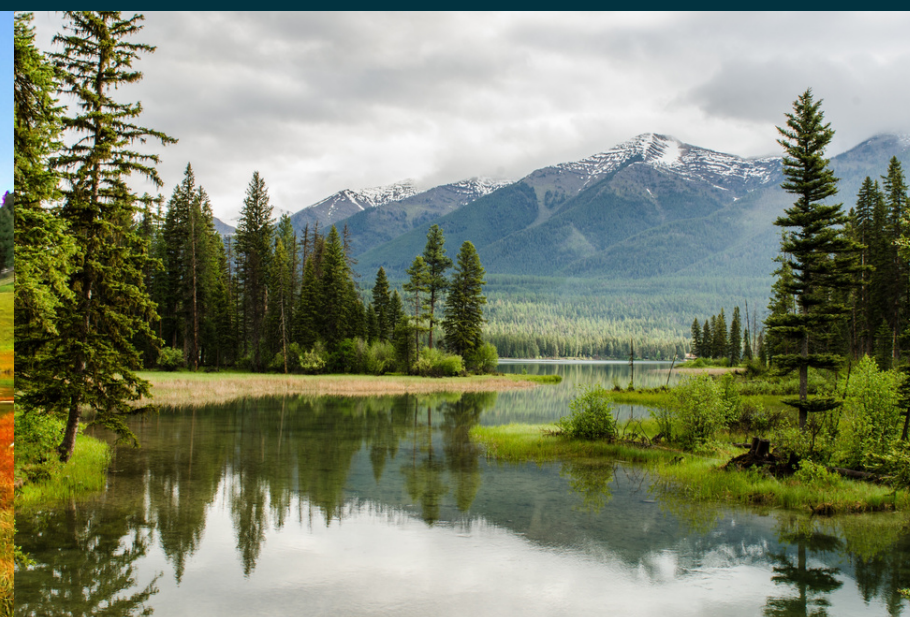

Mer information: aurora.turiba.lv

VAD ÄR TOLKNING?

Tolkning gäller både naturen och kulturarvet.

Även om principerna är desamma för båda, kommer vi i den här presentationen att tala om naturtolkning.

HUR UPPSTOD DET?

Begreppet introducerades för första gången i USA av Freeman Tilden (1883-1980), en författare och anställd vid National Park Service. Han var inte utbildare, men i hans arbete ingick att resa mellan nationalparkerna och observera hur parkvårdare genomförde utbildningsprogram. År 1957 publicerade han sin tredje bok, *Interpreting Our Heritage*, som lade grunden för disciplinen.

Mer information: www.savedbynature.org

“

**Genom tolkning, förståelse;
genom förståelse, uppskattning;
genom uppskattning och skydd.**

Mer information: www.savedbynature.org

Hur fungerar det?

De sex tolkningsprinciperna

Varje tolkning som inte får det som visas eller beskrivs att resonera med något i besökarens personlighet eller erfarenhet är steril.

Med andra ord **måste tolkningen skapa en upplevelse för besökaren.**

Mer information: mylearning.nps.gov

Hur fungerar det?

De sex tolkningsprinciperna

Information i sig är inte tolkning. Tolkning är uppenbarelse som bygger på information. Men de är helt olika saker. All tolkning innehåller dock information.

Mer information: mylearning.nps.gov

Hur fungerar det?

De sex tolkningsprinciperna

Tolkning är en konst som kombinerar många konstarter, oavsett om det material som presenteras är vetenskapligt, historiskt eller arkitektoniskt. Varje konst är i någon mån lärbar.

Mer information: mylearning.nps.gov

Hur fungerar det?

De sex tolkningsprinciperna

Tolkningens huvudsyfte är inte att undervisa utan att provocera.

Med andra ord räcker det inte med att leverera information och kunskap, utan man måste utmana besökaren att tänka på hur den presenterade webbplatsen relaterar till deras liv och perspektiv på livet.

Mer information: mylearning.nps.gov

Hur fungerar det?

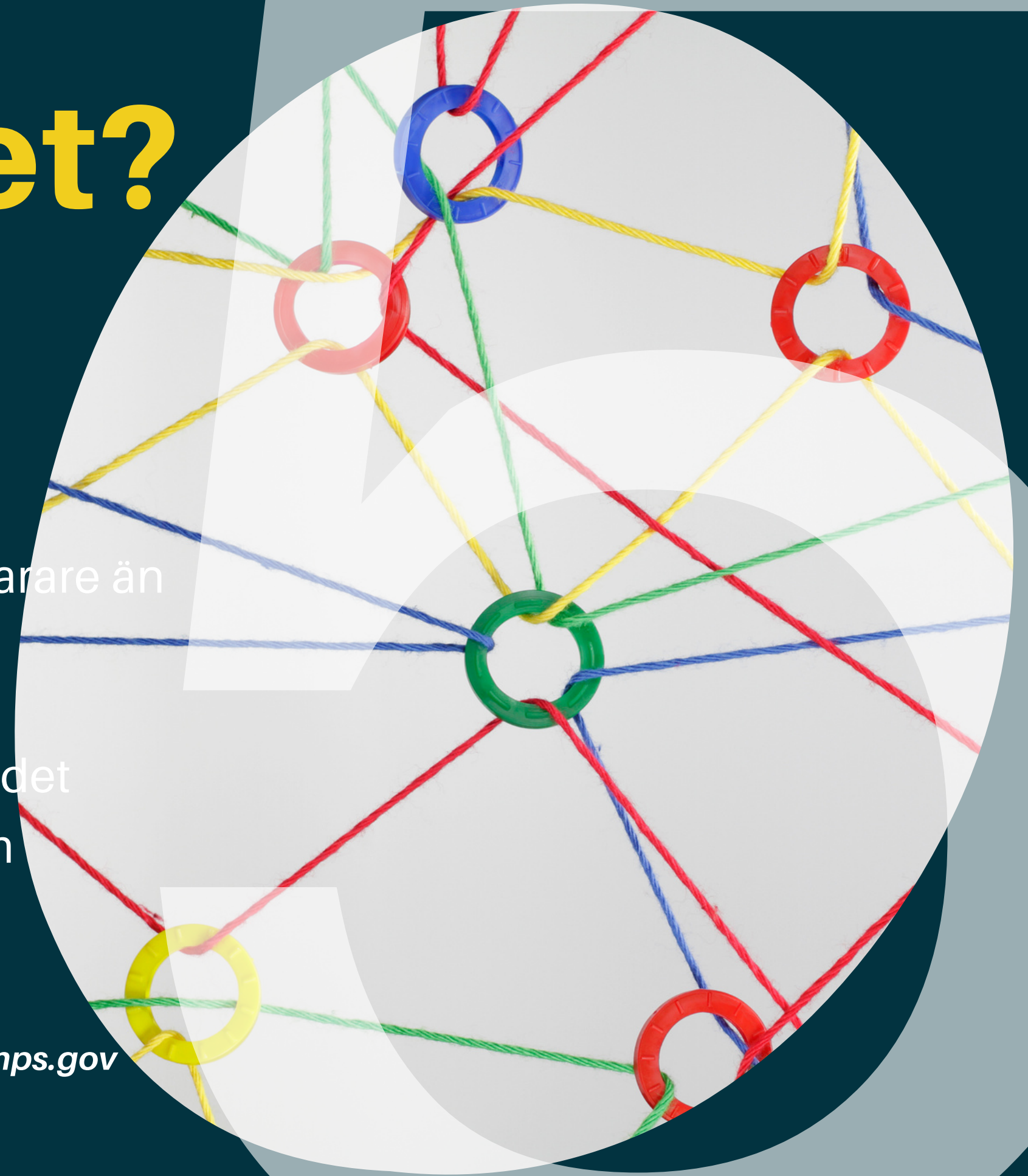
De sex tolkningsprinciperna

Tolkningen bör syfta till att presentera en helhet snarare än en del (...)

Relationerna mellan olika aspekter av naturen (och det mänskliga samhället) är viktiga och det är detta som tolkningen bör syfta till att visa upp.

Mer information: mylearning.nps.gov

Hur fungerar det?

De sex tolkningsprinciperna

Tolkning som riktar sig till barn (t.ex. upp till tolv år) bör inte vara en utspädning av den som riktar sig till vuxna, utan bör följa ett helt annat tillvägagångssätt.

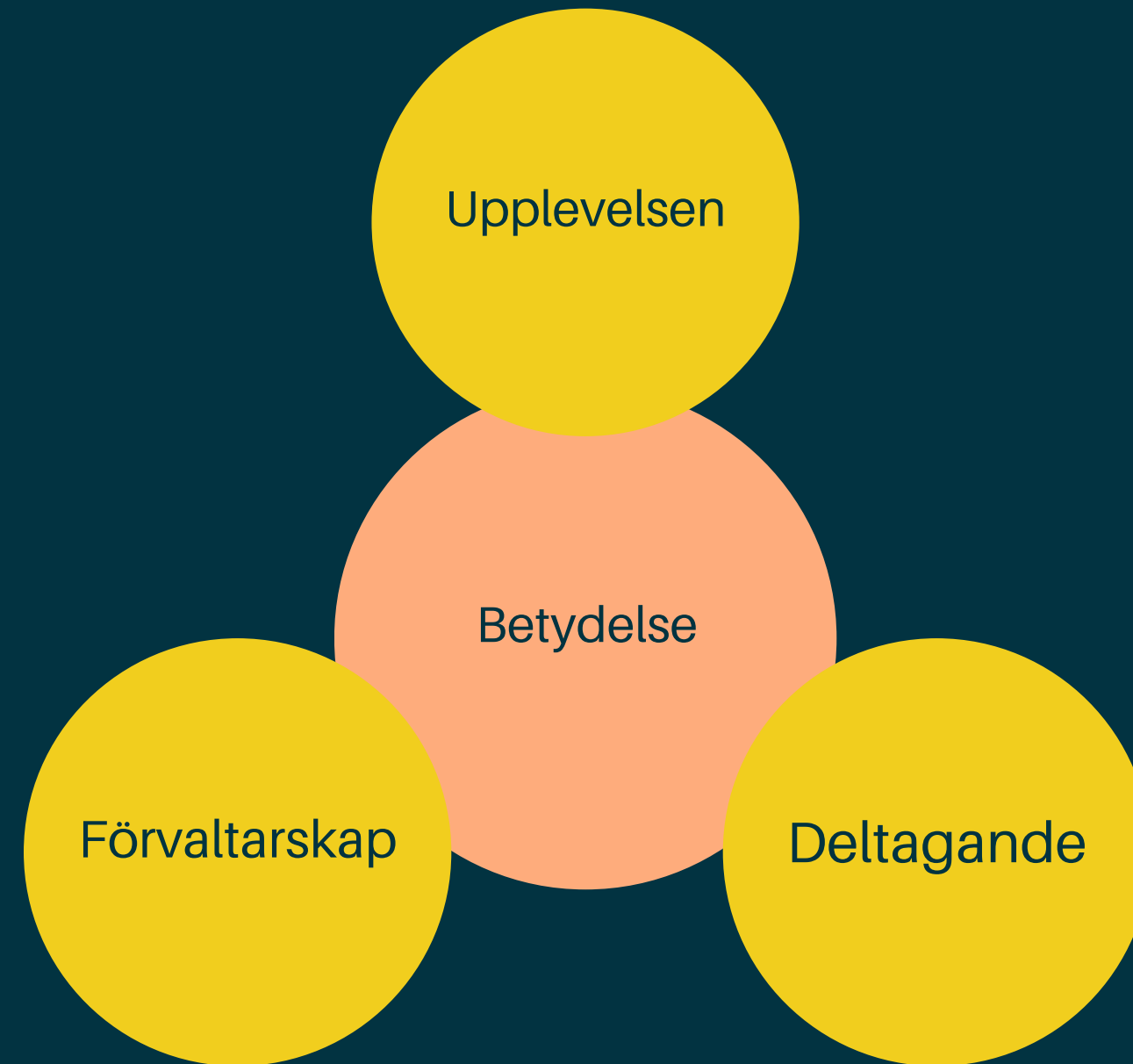
Tolkningen bör vara anpassad till publiken och ta hänsyn inte bara till deras ålder, utan även till deras kulturella bakgrund, deras livserfarenhet osv.

Mer information: mylearning.nps.gov

Tolkningens

fyra aspekter

Betydelse

Betydelse

hjälper besökarna att förstå platsens historia, funktion och värde. Den avser den information man förmedlar om platsen. Betydelse förstärks av erfarenhet, deltagande och förvaltarskap.

Den direkta upplevelsen

gör det möjligt att skapa en starkare relation till en plats och bättre förstå dess betydelse. Den skapar också möjlighet till deltagande och förvaltarskap. Att vara på en plats, se den, gå igenom en upplevelse där (en promenad, en måltid, övernattning, någon form av aktivitet) skapar minnen och en personlig koppling.

Upplevelsen

Deltagande

innebär att man känner sig delaktig och att man känner att man är en del av den upplevda platsen. Detta stödjer förståelsen av innebörden, förstärker upplevelsen och ger incitament till förvaltarskap. Deltagande avser förståelse för hur platsen är relevant för ens liv och hur ens handlingar påverkar den plats och det samhälle man besöker.

Det kan ske genom direkta aktiviteter (t.ex. att plocka sopor) eller genom rättvisa interaktioner med medlemmar av lokalsamhället (inköp av varor, diskussioner osv.).

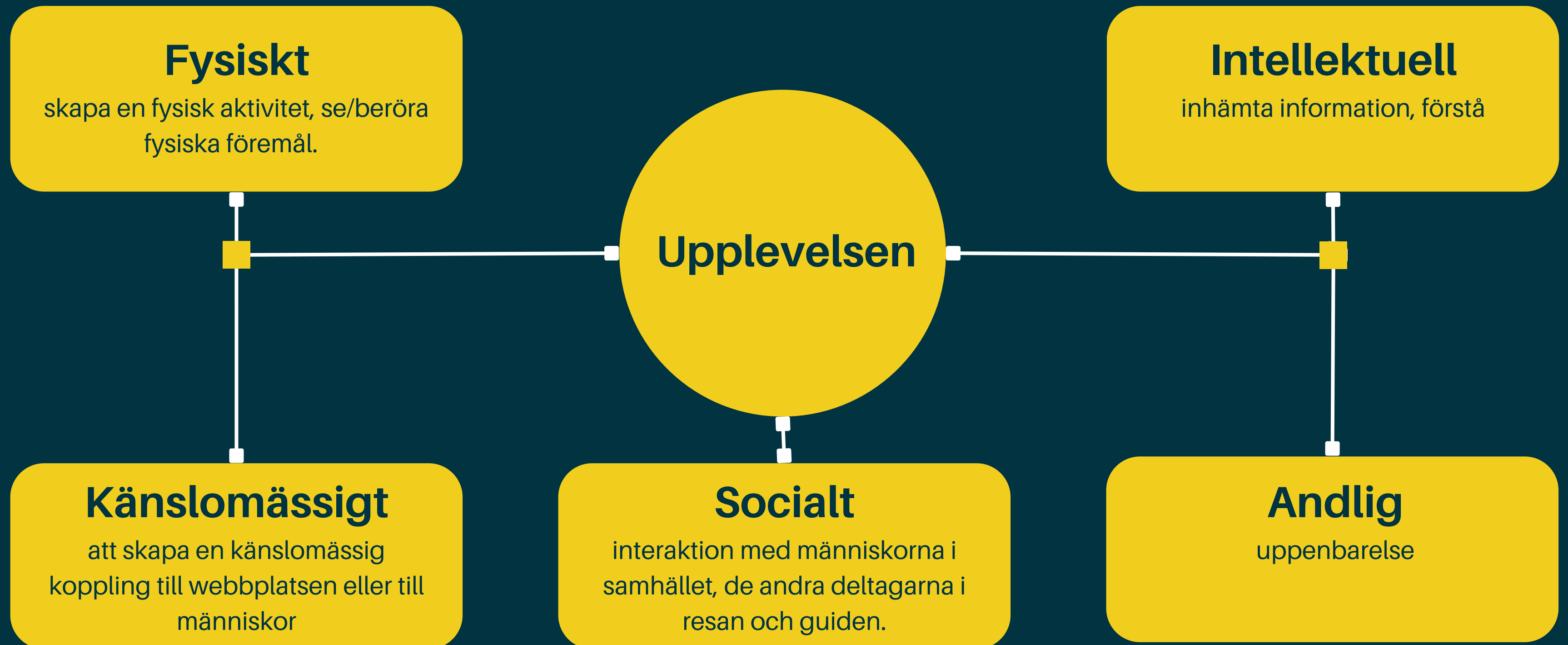
Deltagande

Förvaltarskap

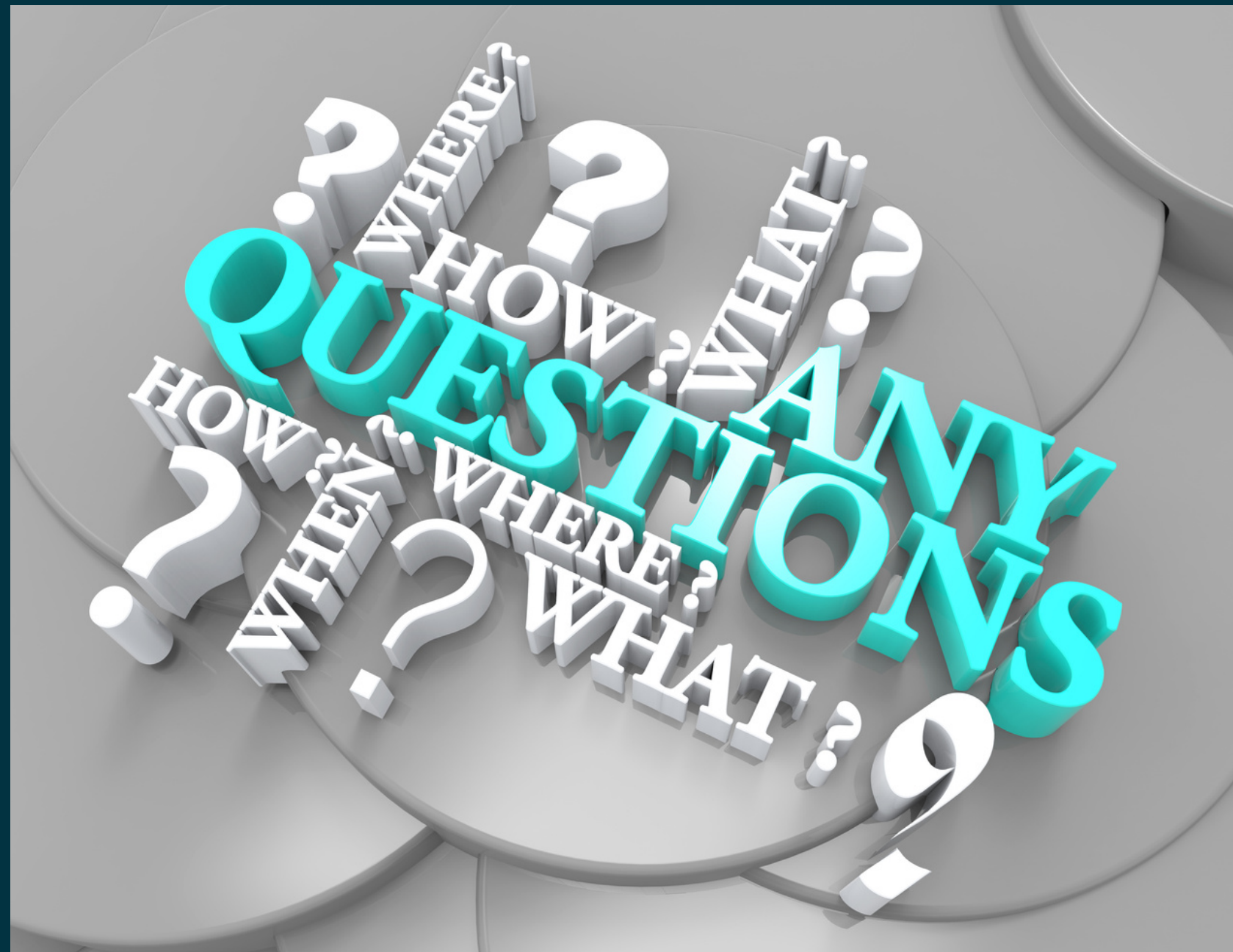
Förvaltarskap

är viljan att skydda, bevara och ta hand om en plats. Den föds ur förståelsen av dess betydelse, upplevelsen av den och deltagandet i den. Det minsta är att se till att besökarnas närvaro inte har en negativ inverkan på platsen. Andra aktiviteter är att förklara och möjliggöra aktiviteter som ger värde åt platsen och lokalsamhället.

De fem aspekterna av erfarenheten

Vilka frågor bör vi utgå från?

1. Vilka historier* berättar vi?

(Begreppet "berättelser" omfattar information, faktiska berättelser, poänger som vi försöker framföra osv.)

2. Vem berättar vi dem för?

3. Hur berättar vi det för dem?

4. I vilket syfte?

Eftersom den främsta motivationen för människor som ägnar sig åt ekoturism är att observera och uppskatta naturen och de traditionella kulturerna, kan berättelserna omfatta följande:

förståelse av naturfenomen

förståelse för svampars,
växters, djurs osv. liv

ekosystemens funktion,
förhållandet mellan olika
delar

hur dessa delar påverkar våra
liv och hur våra handlingar
påverkar ekosystemen

de hot som platsen/delarna
av platsen står inför

Eftersom den främsta motivationen för människor som ägnar sig åt ekoturism är att observera och uppskatta naturen och de traditionella kulturerna, kan berättelserna omfatta följande:

befintliga och möjliga lösningar, hur den ekoturismverksamhet som besökarna deltar i bidrar till (förhoppningsvis) lösningen

samspelet mellan lokalsamhällen och naturen

traditionella samhällens funktionssätt

odling av livsmedel

traditionellt hantverk (med låg miljöpåverkan)

omvandling av dessa lokalsamhällen med tiden

hot, lösningar

För att kunna förmedla ditt budskap på ett effektivt sätt måste du veta vilka dina lyssnare är. Deras ålder, deras bakgrund, deras medvetenhet och intresse för natur och kultur.

Beroende på målgruppen ändrar du sättet att förmedla informationen och även själva informationen.

Demografiskt sett har ekoturisterna grupperats enligt följande (Blamey & Braithwaite, 1997; Diamantis, 1999; Palacio & McCool, 1997; Weaver & Lawton, 2002):

Yngre ekoturister

(18-44 år), bestående av:

Unga yrkesverksamma som har en hög inkomst men begränsad tid att resa. De reser i par eller på egen hand och söker ovanliga upplevelser. De väljer upplevelsen och komforten på en lyxig ekoturistsemester. Hållbarhet är inte deras främsta motiv.

Backpackers och ungdomar som tar ett år ledigt. De har en liten budget. De vill uppleva den lokala livsstilen och prova traditionella produkter. De kan också kombinera sina resor med volontärarbete i olika bevarandeprojekt. De flesta av dessa ungdomar kommer att resa till regionen under långa perioder.

Familjer med barn

(vanligen över 8 år)

) som söker upplevelser där de kan koppla av och samtidigt umgås med sina barn. De är intresserade av aktiviteter som kombinerar nöje och äventyr med lärande. För detta segment av ekoturister är hälsa och säkerhet också mycket viktigt.

Empty nesters

är personer i åldern 45-65 år

som är friska, har tid att resa utan sina barn och ofta har stor ekonomisk potential. De är erfarna resenärer och har höga förväntningar när det gäller valuta för pengarna på turisttjänster, men är ändå villiga att betala mer för ekoturismupplevelser av hög kvalitet.

Berättelserna ska bidra till förståelsen av naturen och de människor som lever i dess närhet, i syfte att skydda miljön och lokalsamhällets välbefinnande.

Syftet med ekoturism är att erbjuda turisttjänster som främjar miljöskyddet och lokalbefolkningens välbefinnande.

“

**Genom tolkning, förståelse;
genom förståelse, uppskattning;
genom uppskattning och skydd.**

(Freeman Tilden)

W W H Y ?

ICOMOS

international council on monuments and sites

År 2008 beslutade ICOMOS (The International Council of Monuments and Sites, den enda globala icke-statliga organisationen som arbetar med kulturarv) att utarbeta riktlinjer för en optimal tolkning av kulturarv utifrån Tildens definition och sex principer, och att förtydliga och utvidga dem. Även om de har utarbetats för kulturplatser gäller de även för naturtolkning.

More info on icip.icomos.org

ICOMOS

international council on monuments and sites

Tolkningen bör:

1

Underlätta förståelsen och uppskattningen av platser och främja allmänhetens medvetenhet och engagemang för behovet av att skydda och bevara dem.

More info on icip.icomos.org

Förståelse leder till uppskattning och uppskattning leder till skydd. Mening skapar förvaltare.

ICOMOS

international council on monuments and sites

Tolkningen bör:

2

Förmedla platsers betydelse till en rad olika målgrupper genom noggrann, dokumenterad identifiering av betydelsen, med hjälp av accepterade vetenskapliga och akademiska metoder samt från levande kulturella traditioner.

More info on icip.icomos.org

Betydelse + erfarenhet

Informationen måste vara vetenskapligt korrekt!

ICOMOS

international council on monuments and sites

Tolkningen bör:

3 Skydda de materiella och immateriella värdena av platser i deras naturliga och kulturella miljöer och sociala sammanhang.

More info on [icip.icomos.org](https://www.icomos.org/icip)

Förvaltning, skydd och bevarande

ICOMOS

international council on monuments and sites

Tolkningen bör:

4

Respektera platsernas autenticitet genom att förmedla betydelsen av deras historiska struktur och kulturella värden och skydda dem från negativa effekter av påträngande tolkningsinfrastruktur, besöksstryck, felaktig eller olämplig tolkning.

5

Bidra till ett hållbart bevarande av platser genom att främja allmänhetens förståelse för och deltagande i pågående bevarandeinsatser, säkerställa långsiktigt underhåll av den tolkande infrastrukturen och regelbunden översyn av dess tolkningsinnehåll.

Det sätt på vilket tolkningen görs och den information och det budskap som förmedlas måste regelbundet ses över och uppdateras! Om ny information upptäcks, om omständigheterna på platsen förändras, om perspektivet på saker och ting förändras.

ICOMOS

international council on monuments and sites

Tolkningen bör:

Uppmuntra till att tolkningen av kulturarvsplatser är inkluderande.

Detta innebär att tolkningen måste ta hänsyn till alla inblandade personers synvinkel på platsen.

Det omfattar också att utforma och göra tolkningen tillgänglig för olika kategorier av allmänheten, inklusive personer med olika funktionsnedsättningar (motoriskt funktionshindrade, synskadade, hörselskadade etc.).

More info on icip.icomos.org

ICOMOS

international council on monuments and sites

Tolkningen bör:

7

Utveckla tekniska och professionella riktlinjer för tolkning och presentation av kulturarv, inklusive teknik, forskning och utbildning. Sådana riktlinjer måste vara lämpliga och hållbara i sina sociala sammanhang.

More info on [icip.icomos.org](https://www.icip.icomos.org)

Tilden: Tolkning är en konst och kan läras ut.

Tolkning handlar i grunden om att **skapa upplevelser** för att lära sig om natur och kulturer och bli motiverade att bevara och skydda dem.

Tolkning är en blandning av **direkt erfarenhet, information, berättande, dialog** och ibland illustrerande medier.

Tolkningen måste bygga på korrekt vetenskaplig information, men den måste också vädja till besökarens känslomässiga sida.

Den måste också ha en deltagardimension: besökaren måste känna att han/hon deltar i platsens och samhällets existens och bevarande.

Den måste använda platsen för att avslöja de osynliga sambanden mellan dess olika delar, mellan naturen och lokalsamhället, mellan platsen och besökaren.

Fallstudie om tolkning av ett kulturarv

Mocioni Mansion i Bulci, Arad County, Rumänien

Tillgänglig information:

- Huvudbyggnaden uppfördes under andra hälften av 1800-talet, efter att Antoniu Mocioni, baron i det österrikisk-ungerska kejsardömet av rumänsk härkomst, köpte godset i Bulci, Arad län (i Transsylvanien), år 1857.
- Antonius son, Zeno, och sedan hans sonson Antoniu II ändrade ensemblen och gav den dess nuvarande form.
- byggnaden består av huvudbyggnaden, tjänarrum, stall, garage, växthus, trädgård och park.
- Huvudbyggnaden är byggd i en romantisk stil som hänvisar till medeltida arkitektur.
- okänd(a) arkitekt(er)
- I början av den kommunistiska regimen, 1949, nationaliserades all aristokratisk egendom, inklusive denna.
- byggnaden användes som huvudkontor för det lokala kollektivjordbruket, sedan som psykiatrisjukhus och sedan som tuberkulossjukhus
- sedan 2011 har byggnaden övergivits, även om den fortfarande är statlig egendom

More info on monumenteuitate.org

**Inte särskilt attraktivt, eller
hur?**

Vilka historier kan vi berätta?

1. Berättelser som förbinder byggnaden med samhället

På 1800-talet (th) bestod landsbygden av aristokratiska egendomar på samma sätt som celler utgör en vävnad. All mark var uppdelad mellan aristokratiska egendomar. Ägorna var organiserade kring de aristokratiska herrgårdarna med tillhörande bilagor (stall, garage, växthus, trädgårdar, parker), men de omfattade också en hel del brukbar mark, skogar, sjöar och byar vars invånare brukade denna mark.

Aristokraterna försörjde sig med hjälp av vinsten från sina egendomar, särskilt från jordbruket. Under 1800-talet (th) byggde aristokraterna järnvägar för att förbinda sina egendomar med kommersiella centra. En del byggde fabriker. En bra godsförvaltare skulle också ha tagit hand om människorna på sitt gods och byggt hus, skolor och sjukhus.

Samhällets liv kretsade kring gården och ägaren, med alla goda och dåliga saker som följde av detta.

Vilka historier kan vi berätta?

Berättelser som förbinder byggnaden med samhället

Under den kommunistiska perioden nationaliserades egendomarna och blev statlig egendom. Lokala kommunala jordbruk skapades och alla i byn var tvungna att ansluta sig till dem. Marken brukades fortfarande av byborna, men nu tillhörde den staten, eller enligt den kommunistiska doktrinen, hela folket. Herrgårdarna fick olika offentliga funktioner, högkvarter för de kollektiva jordbruken, stadshus, sjukhus, barnhem, allt som behövdes. Men oavsett funktion fortsatte herrgårdarna att vara en viktig arbetsgivare. Bönder, sedan sjuksköterskor, läkare, kockar och vaktmästare arbetade på herrgårdarna i Bulci i årtionden och blev knutna till platserna.

Vilka historier kan vi berätta?

Personlig berättelse

Min vän som jag arbetade med i det här projektet, där jag forskade om och gjorde en inventering av övergivna aristokratiska herrgårdar i Rumänien, passerade en gång genom området när hon bestämde sig för att stanna och äta sin smörgås på den soliga terrassen på den övergivna herrgården. Där stötte hon på den före detta säkerhetsvakten från tuberkulossjukhuset, som bodde i byn och ibland också gick dit för att äta sin lunch. Medan de åt tillsammans dök ytterligare en kvinna upp, en före detta sjuksköterska. Även hon hade kommit dit för att äta sin lunch. Alla tre var överens om hur charmigt stället var och hur synd det var att det lämnades att förfalla.

SLUTSATS: Människor i lokalsamhället är fortfarande knutna till den tidigare aristokratiska egendomen och önskar att den skulle bevaras och vara fritt tillgänglig för dem.

Vilka historier kan vi berätta?

2. Berättelser som förbinder byggnaden med naturen

Detta gods, som de flesta aristokratiska gods, byggdes vid floden Mureș för att ha en lättillgänglig vattenförsörjning. Under medeltiden var Mureș-floden den vattenväg som användes för att transportera salt från Transsylvanien till andra områden i det ungerska kungariket. I en tid utan kylskåp var salt mycket värdefullt eftersom det gjorde det möjligt att förvara livsmedel, särskilt kött, under längre tid. Nu värderas floden för den våtmark den skapar, som är hemvist för många skyddade arter av växter, fiskar, fåglar och djur.

Den tidigare egendomen överlappar nu ett av Natura 2000-områdena (EU:s viktigaste nätverk av skyddade naturområden).

Vilka historier kan vi berätta?

Berättelser som förbinder byggnaden med naturen

Efter att ha varit övergivna i årtionden blev de aristokratiska herrgårdarna med sina mörka, fuktiga källare och rymliga vindar ofta hem för skyddade arter av fladdermöss. Vid restaureringen uppstår nu problemet att på ett säkert sätt ta bort fladdermössen från byggnaden utan att förstöra fladdermuskolonin. Icke-statliga organisationer som arbetar med skyddet av fladdermöss samarbetar med specialister på byggnadsarv och arkitekter för att utforma säkra och bekväma fladdermusbostäder för omlokaliseringen.

The former estate now overlaps with one of the Natura 2000 areas (EU's main network of protected natural areas).

Vilka historier kan vi berätta?

2. Stories connecting the building to nature

Många aristokrater gillade att plantera sina trädgårdar och parker med exotiska exemplar (det var en symbol för status). Vissa av dessa arter har överlevt och anpassat sig till lokala förhållanden. Vissa trädgårdar och parker (ett par stycken) har under kommunismen omvandlats till botaniska trädgårdar. De flesta gods erbjuder dock besökare och lokalbefolkningen möjlighet att se exemplar av växter och träd som de normalt inte skulle se eftersom de normalt inte växer i det området. Det skulle också behövas ytterligare forskning om deras samverkan med den lokala miljön, eventuella hot etc.

I avsaknad av levd erfarenhet (som skulle ge den fullständiga erfarenheten) kan det vara till hjälp att visa bilder.

Sourced from www.facebook.com

I avsaknad av levd erfarenhet (som skulle ge den fullständiga erfarenheten) kan det vara till hjälp att visa bilder.

Sourced from mapio.net

I avsaknad av levd erfarenhet (som skulle ge den fullständiga erfarenheten) kan det vara till hjälp att visa bilder.

Sourced from ziare.com

Slutsatser

Berättelserna i den här presentationen är utformade för personer som inte vet någonting om aristokratiska gods i Rumänien och som inte har något intresse av sådana byggnader. Berättelserna var avsedda att sätta byggnaden i ett sammanhang.

Syftet var att koppla byggnaden till samhället och naturen och att övertyga betraktaren om behovet av att rädda en sådan byggnad.

Bilderna ska skapa en estetisk känsla som kompenserar för att man inte kan besöka platsen och få en personlig upplevelse av den.

Information om den aristokratiska familjen (som ansågs vara av mindre lokal betydelse), den arkitektoniska stilen eller byggnadsfaserna utelämnades, eftersom det inte verkade som om det skulle vara en stark poäng för målgruppen.

Övning

1

Tänk på **en plats** som du känner väl till, som du känner dig fäst vid och som du skulle vilja dela med dig av till andra människor. Det kan vara en naturlig eller konstgjord plats. Skriv ner den.

2

Tänk på **de fakta som du känner till om denna plats**. Hur gammal är den? Hur har den uppstått? Vilken historisk information känner du till om den? Hur är det med geologisk eller biologisk information? Skriv ner informationen. (Som jag gjorde i exemplet med tolkningen av Mocioni Mansion).

3

Tänk nu på din **personliga koppling** till denna plats. Varför tycker du om den? Har du varit där? Vad var din upplevelse av platsen? Hände det något särskilt? Vilka personliga historier kan du berätta om den här platsen? Skriv ner några av dem.

Övning

4

Fundera nu på **varför du tror att det är viktigt att andra människor får veta mer om den här platsen**. Kan andra förstå något om hur naturen eller mänskliga samhällen fungerar utifrån den? Vill du att de ska värdera och skydda den? Detta är svaret på den mycket viktiga frågan om **VARFÖR** som styr de berättelser vi berättar och hur vi berättar dem.

5

Tänk på de personer som deltar i verkstaden tillsammans med dig (eller de personer som du vill tolka platsen för). Kommer de från samma land som du? Från samma region? Från samma kultur? Tänk på deras ålder, deras kön, deras utbildning. Tror du att de vet samma saker som du eller att de kanske behöver dig för att förklara vissa sammanhang? (I mitt exempel med tolkningen av Mocioni-herrgården antog jag till exempel att folk inte är bekanta med Rumäniens historia i allmänhet och aristokratiska gods i synnerhet). Vad skulle fånga deras intresse för din plats? Detta är frågan om vem vi berättar historierna för. Du måste ha i åtanke vad din publik känner till och är intresserad av och anpassa de historier du berättar till det.

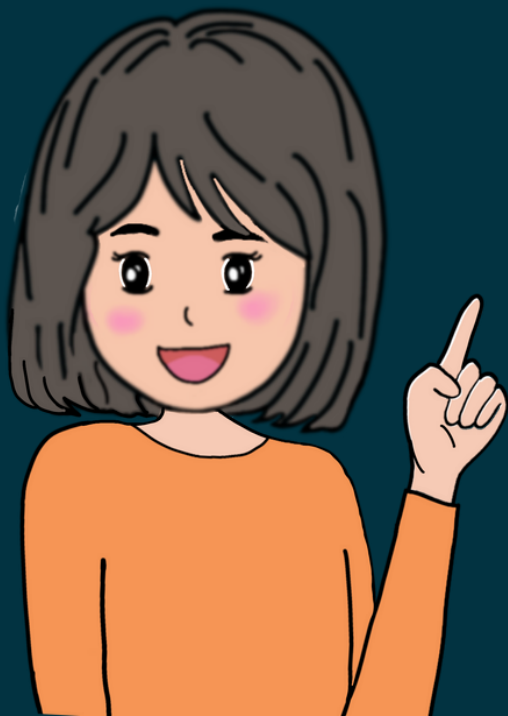
Övning

6

Sammanställ dina fakta, dina personliga erfarenheter, varför du vill berätta om din plats och vad du vet om din publik, och fundera på **vilka historier** du vill berätta om din plats. (Som jag gjorde när jag försökte tolka Mocioni Mansions). Skriv ner minst tre. Tänk på vad din publik inte vet och kanske är intresserad av.

Kom ihåg! En berättelse är inte bara fakta. Den sätter dessa fakta i ett **sammanhang** och **skapar samband** mellan olika kunskapsområden. Mellan olika aspekter av naturen (hur vindar, vatten, lava eller tektoniska plattor kan samverka för att skapa en plats), mellan platsen och de människor som skapade eller bebodde den, mellan dig själv och platsen, mellan dina åhörare och platsen.

Kom ihåg! Du måste också försöka nå **ett känslomässigt anslag** hos lyssnaren. Det finns känslor i berättelser om människor, men också i berättelser om naturens storhet och harmoniska funktion eller historiens storhet och mindre harmoniska funktion.

Övning

7

Fundera på vad du behöver för att berätta dessa historier på det mest effektiva sättet. Vad skulle hjälpa dig? Kan du leta upp bilder av platsen och visa dem? Behöver du scheman för att förklara naturfenomen? Behöver du rita? Behöver du referera till personligheter och citat? Behöver du visa bilder på dig själv? Skulle en sten, ett frö eller en fysisk artefakt kunna hjälpa människor att förstå dina berättelser bättre? Det här är HOW-delen.

Övning

8

Gör en fem minuter lång presentation av den plats du har valt, berätta de historier som du har valt och använd det material som du har ansett vara lämpligt.

När du är klar frågar du lyssnarna vad de tycker om platsen.

Tycker de att den är värdefull och värd att skydda?